

UJ KELET

ISZIDÓ-POLITIKAI-NAPILAP

Keren Hajjeszod
für Mitteleu
B E R L I N W.
Säschische str

mondotta:
ség
s. Nektink
arjuk, hogy
he. Csak
ési

„Nemcionista testvéreink“

Hiszen tagadhatatlan, hogy vannak nemcionista testvéreink jóegynehányan. Szerzte a világon mindenütt és odaát Magyarországon is. De egyre kevesebben, szerzte a világon mindenütt és odaát Magyarországon is. Tegnapelőtt még hatalmas táboruk tegnapi erősen megfogyatkozott, mára még inkább apadt, és holnapra észrevehetően fog megcsappanni, hogy a fogyaték a nemzeti zsidóság táborát növelje. A motivumokat, amellyel nemcionista testvéreink a maguk passzivitását megokolják, ne firtassuk: százfelől futnak, száz különböző cölöphöz vannak odakötözve. De állapítsuk meg, hogy bármerről érkeznek is, egyre lazábbak, egyre szakadozottabbak a szálak. Defenzív jellegű testvéreink folyton közelednek a nemzeti gondolatához, amit az offenzív szellemű cionizmus áraszt. Szerzte a földön a nivellálásnak elemi folyamata megy végbe: aránylag igen rövid idő alatt nemzeti-zsidókká válnak azok a tömegek, amelyek még valaha idegenkedtek a zsidóságtól és nyügnék, itt-ott elviselhetetlen tehernek tartották a nemzeti és faji örökséget. Ma nincsenek többé zsidósággal szegyenkező elrugaszkodók; az asszimilációs bomlás az egész világon, de főként Európában megállott és visszafelé igyekszik. Késégtelen, hogy a megálljt nem maga a cionizmus hajtotta, sokszorosan segített a nemzeti gondolatnak az Európaszerte növekvő antiszemitizmus és reakció. Hogy nemcionista testvéreink mind teljesebben térnek meg, nem egyszer az a belátás az oka, hogy nincs ut, nincs menekvés másfelé, csak vissza a zsidósághoz.

Igy van ez szerzte a világon, de százszorososan így Magyarországon, ahol — hitet teszünk erre a meggyőződésünkre — nincsenek többé nemcionista testvéreink. Aki zsidó ott ma él, egytől-egyig tudatosított zsidó. Mindegy, hogy kívülről érkezett a tudatosítás, mert egészen bizonyos, hogy belülről fejlődött be. Hiszen végeredményben nincs különbség gyümölcs és gyümölcs között, noha az egyik fa virágán a termékenyülés belülről megy végbe, a másikon a gyümölcs külső segítőknek, szélnek, bogárnak, pillangónak köszöni létét, mert más virágon ülnek a himporos szálak és más virágon az anyaságot váró bibe. Magyarországon van egy maroknyi lelkes cionista, aki belülről érlelődött nemzeti zsidóvá és van egy kétség-telenül sokkal nagyobb nemcionista tábor, amelyet az idő és a szelek már szintén nemzeti zsidókká érleltek, bár e pillanatban még mindig úgy szerepelnek, mint nemcionista testvérek. Velünk ma rövid távirat közli, hogy az országos cionista gyűlés Pesten június huszonkilencedikén és harmincadikán volt. Hogy cionista testvéreink mit végeztek, még nem tudjuk. Csak annyit tudunk, hogy megjelent a gyűlésen tiszasülyi Polnay Jenő, hogy tolmácsolja „a nemcionista testvérek üdvözlését“. Ami végtére nem nagy sor. Akkor sem, ha elgondoljuk, hogy azok a Polnayk, akik valaha a nemcionista testvéreket, helyesebben a maguk önzően nemcionista álláspontját képviselték, meg tudták itt-ott mozgatni a tömegeket, tudták a tagadás harcmegjéje terrorizálni őket és itt-ott klerószakolni a harcot a nemzeti gondolatl. Ma nincsenek mögöttük tömegek. Aki nemcionista, nem olyan értelemben az, mint Polnay, Vázsonyi, Szabolcsi és a többi disz-zsidó, aki nagyszerűen hasznosította ezt a diszt és mögött belőle egy félséleten át.

Nem, a magyarországi nemcionisták nem tekintik vezetőiknek, sem a tiszasülyi majdnem-

bárót, sem a másik volt-minisztert, sem a magyar-zsidó sajtómonopolium dinasztáját, amely üzletes makacssággal hirdeti, hogy ha a fél-zsidóságot kiirtják is, a másik fél csak azért is magyar hazafi marad. Nem, a magyar zsidóság ma már szívvel-leléssel nemzeti zsidóság. Igenis, cionista. Egyetlenegy sincs, néhány politikai érdekbátról nemszólva, aki a volt Friedrich-miniszter utján tolmácsolatná a harcos magyar cionizmushoz való érzelmeit. Talán nem is küldenek képviselőt, üdvözönokot, tolmácsot, de testestül-lelkeestül ott vannak a testvérek között, benne mindvégig a megújított nemzeti gondolatban. Ha nem szólnak, ha hallgatnak, ha türik, hogy nemcionistáknak higgyék őket, csak azért van, mert a kurzus nagyon is invitálja őket be a cionizmusba. Ők

ma már szívesen követnék Herzl Tivadart, örömet mennek Weizmann után, de nem kérnek Prohászkból és Hallerből és nem kérnek a többi ébredővezérből, akik gyanus buzgalommal felcsapnak a cionizmus apostolainak. Az életösztön tartózkodása van ebben a hallgatásban, mert a magyarországi zsidóság érzi: hogyha ő most megnyilatkozik, a Prohászkbák és a Hallerek lesznek az első, akik vad diadallal lengetik meg feje fölött a barbár tomahawkot. Akik csak ürügyet keresnek a zsidó-üldözésre és a zsidóirtásra. Ezért hallgat, ezért pihen. mozdulatlan csendben magyarországi nemcionista testvéreink tábora. S a politikus Polnayk, akiknek jó szimatjuk van és már tudják a zsidóság új orientációját, átmentik magukat az új helyzetbe.

Egyhangulag megszavazták a vagyonadó

Titulescu öt osztályba sorozza a vagyont — Vagyonelkobzástól sem riad vissza — A kamara ülése

— Az Uj Kelet tudósítójától —

Bukarest, jul. 4. A vagyonadó-javaslat általános vitája véget ért és a kamara egyhangulag elfogadta a részletes vita alapjául Titulescu javaslatát. Az összes pártok — kivéve a liberális pártot — a javaslat mellett szóltak fel, de a szavazásnál a liberálisok sem szavaztak ellene. Hosszu idő óta első eset, hogy a pártok között lévő súlyos ellentéteket a kormányának sikerült egy törvényjavaslattal áthidalnia.

A kamara üléséről az alábbiakban számolunk be:

A vagyonadó tárgyalása

A kamara tegnapi ülésének kezdetén Manolescu, a fegyelmi bizottság előadója, felolvassa a bizottság határozatát, mely szerint Manu lelkész a Ház pénteki ülésén tanusított magatartásáért 30 napi kizárássra javasolja.

Manu személyesen védekezik és emlékeztet azokra az időkre, amikor börtönben ült a románsággért és törhetetlen hitéért, hogy a nemzeti eszmény meg fog valósulni. Felolvassa a múlt ülésről szóló gyorsírói jegyzeteket és bizonyítja, hogy a fegyelmi bizottság által kifogásolt megjegyzésekért már elnöki rendreutasításban részesült, két büntetéssel pedig nem lehet ugyanazért sújtani.

Elnök elrendeli a szavazást, 89 képviselő szavazott a kizárást mellett, 101 ellene, vagyis a Ház elvetette a fegyelmi bizottság javaslatát.

Erre a kamara áttér a napirendre, amelyen a vagyonadó-javaslat szerepel.

Duca a liberális párt nevében kijelenti, hogy pártja hiva ugyan a hadigazdagok ellen irányuló legszigorubb adónak és hozzájárul a meggazdagodott tisztviselők vagyonának elkobzásához is, amennyiben nem tudják vagyonuk eredetét igazolni, mindamellett nem szavazza meg a javaslatot, mivel nincs meggyőződve arról, hogy ezzel helyreáll az államháztartás egyensúlya.

Jorga szerint a liberális párt mindig hangoztatja, hogy semmiféle szimpátiával veselték a hadigazdagok iránt, viszont a hadigazdagok feltűnő nagy szimpátiát éreznek a liberális párttal szemben. (Nagy derültség.) A törvényt alkalmazni kell a háború kihatásai ellen. A jelen törvényjavaslattal nemcsak pénzügyi, hanem erkölcsi jelentősége is van, hatással lesz társadalmi életünk meggyógyulására.

Összetűzés a liberális párttal

Jorga: Ami végül a közötte és a liberálisok közötti állítólagos közleledést illeti, azt hiszem, hogy mindenkiel együtt haladhatok, akit a közérdek vezet munkájában. Ilyen közeledést nem lehet a régi bűnök alapján, hanem a jövő program alapján megcsinálni.

Egy hang liberálisok közül: Aha! Felhívás keringőre!

Jorga: nem uram! Csak furdőre! (Román szójáték: Nu la bal, ci labae!)

Ezután Popovic Mihály szólal fel és részletesen foglalkozik a törvényjavaslattal és azokkal az eszközökkel, amelyeket alkalmazásnál igénybe lehet venni. Kijelenti, hogy pártja — az erdélyi nemzeti párt — megszavazza a törvényjavaslatot.

Duca tiltakozik Jorgának nyilatkozata ellen, hogy a liberális pártot nem keringőre, hanem furdőre invitálja. Duca ezt a kijelentést sértőnek találja, amelyet vissza kell utasítania.

Jorga válaszában kijelentette, hogy a közleletnek purifikációra van szüksége és ilyen értelemben mondotta az inkriminált kifejezést.

Ezután folytatja a vagyonadóról és hadi vagyonadóról szóló javaslat tárgyalását. A hatodik szakaszban Titulescu javasolja, hogy a parasztnál a mezőgazdasági eszközökön kívül az állatokat is mentessék az adó alól, illetve csak négyen futó állatokat vonják adó alá. Javasolja továbbá, hogy az 1920. évi belkölcsönre, valamint az 1919. évi erdélyi járadékkölcsönre jegyzett összegek szintén mentesséssenek az adó alól, amennyiben ezen összegek tényleg befizetettek. A javaslatot elfogadják.

Titulescu elfogadja a javaslatot

A kamara éjjeli ülésén Hanes kijelenti, hogy az ellene felhozott vádakát illetőleg, meg van győződve, hogy a vizsgálat igazolni fogja.

Titulescu pénzügyminiszter azt hiszi, hogy a ház majdnem egyhangulag megnyilvánult véleményére való tekintettel, nincs szükség a vita folytatására. Minden órai késedelem kárt jelent az országnak.

Kifejti, hogy a mai vagyonok öt kategóriába oszthatók: 1. Az 1914. előtti becsületesen szerzett vagyonok, amelyeknek a háború kárt okozott. 2. Ugyancsak a háború előtt szerzett vagyonok, melyeket a háború nem károsított. 3. Az 1914. után spekulációval szerzett vagyonok. 4. 1914. után becsületesen szerzett vagyonok és 5. a háború kezdete óta szerzett köztisztviselői vagyonok és azok a vagyonok, amelyeket becsúlen uton, a háború szenvedéseinek kamatoztatása által gyűjtöttek össze.

Jelen törvényt purifikálni és igazságot akar szolgáltatni. Az utolsó kategóriába tartozó vagyonok elkobzásától sem riad vissza. A kamara mostani szavazásának többoldalu jelentősége van: Jelenti először is azt, hogy a politikai szavazás nem fikció, hanem effektív valóság. Jelenti másodsor egy jogos mű megvalósítását. S jelenti végül mindazon elemeknek nemes összhangját, akiket egyébként a politikai felfogás egymással szembeállít. (Viharos taps.)

A kamara erre egyhangulag megszavazta a törvényjavaslatot általánosságban és azonnal áttér annak részletes vitájára.

A Joint ez év végéig befejezi erdélyi működését

és Európában megszűnik rendszeres segélyezés

— Az Uj Kelet tudósítójától —

Múlt őszkor Kolozsvárra telepedett intézmény, amely csendben a leg-egigazibb jótékonyt gyakorolta. Nem volt szó arról a jótékonyági intézményről, amelynek keze odaér mindent, ahol a hatéves háború, amelynek most sincs vége, zsidó sebeket ütött.

A zsidó szenvedett legtöbbet a háborúban. Az ő háborus érdemeit sem földosztással, sem szocializálással nem honorálták, a zsidó katona kitaszítottja lett sok esetben annak az országnak is, amelyért vért ontotta. Ha a harcra nem esett, vagy ha fogságban, járványos betegségben pusztult el, ha eltűnt, visszamaradottjairól alig történt gondoskodás.

Az amerikaiak a háború tombolása közben megérezték a zsidó katonának ezt a tragikus sorsát. Még 1918-ban a Középeurópában dúló antiszemitizmus ellensúlyozására az amerikai zsidók ligaszert egyesülést szerveztek, amely magában foglalta három nagyobb jótékonyági egyesület zsidóit. A konzervatívok, a haladók és a munkásrétegek összeálltak és a középeurópai, keleteurópai és palesztinai zsidók

felsegélyezésére nagyarányú gyűjtési akciókat indítottak, amely már az első időben harmincmillió dollárt eredményezett.

A pénzt a háború befejezése után nyomban felhasználták arra a célra, amelyre azt a jótékony amerikaiak összegyűjtötték. Ausztria, Lengyelország, Ukrajna, Palesztina, Magyarország és Románia új területeinek tönkretett zsidósága élvezte az amerikai testvérek jóságos kezét. Romániában a bukovinai és beszarabiai zsidóság segélyezésére kellett elsősorban gondolni, a zsidó tömegek ez ország részben szenvedtek ugyanis a legtöbbet.

Erdélyre csak múlt év októberében került sor.

Amikor az Erdélyi Zsidó Nemzeti Szövetség agitációja következtében Landesco, a Joint romániai vezérigazgatója személyesen jött ide és meggyőződött arról, hogy a hadiárva, a hadiözvegyek és a forradalmak idejében károsult zsidóság annyira rászorult az amerikaiak

támogatására, hogy azt tovább halogatni már nem lehetett. Landesco azonnal érintkezésbe lépett zsidó közéleti férfiakkal és bizottságot állított össze, amelynek vezetését az azóta elhalálozott kitűnő Kohn Zsigmondra bízta. Titkár Noszin Móric lett, akinek helyét Kolozsvárról való eltávozása után Schwarz Miksa vette át. Kohn Zsigmond elhalálozása után a comitée vezetése Janovitz Géza kezébe került, aki a bizottság többi tagjával együtt fáradságtalanul igyekezett a Joint intencióinak megfelelni. A bizottság tagjai voltak: dr. Eisler Mátyás, a neolog hitközség főrabijja, Glasner Móse, az ortodox hitközség főrabijja, Adler Sámuel, Boskovics József, Friedmann Mór, Ferencz Mendel, Grünfeld Anselm, dr. Kohn Hillel, dr. Krémer Armin, Rosenzweig Antal, Schwartz Ignác, Salamon József, Székely Imre, Wald Menyhért és Weisz Siegfried.

A Joint működése nem merült ki az egyszerű segélyosztással. A hadiözvegyeket véglegesen egzisztenciához akarván juttatni, azzal a rendszerrel dolgozott, hogy egyrészt a segélyezésnek ne legyen megszűnyítő jellege, másrészt,

hogy a segélyezett számára mód adassék egy életlehetőség megalapozására.

E célból igénybevételek a zsidó nőegyesület és Jehudit készséges támogatását is. Ez a két egyesület a kiskorúak munkájának és pályájának ellenőrzésére patronákat adott és ellenőrizte a tanfolyamokat, amelyeken a fiatal segélyezettakat élethivatásra képesítette. A szabómesterségre, kalapkészítésre, fodrászatra, fűzőkészítés megtanulására adtak módot a háborúban károsultak özvegyeinek és azok gyermekeinek. Múltányos és indokolt esetben gyümölcskereskedést, trafikot rendeztek be, az iparosok számára szerzőmódot adtak, hadiözvegyeknek varrógépet bocsátottak rendelkezésére. Ruhasegélyt is osztottak ki. A Joint azonfelül amerikai rokonok alkutatóására vállalkozott és ilyenmódon is sokan jutottak tisztességes egzisztenciához. Rendkívül sokat foglalkozott a hadifogyók hazaszállításával.

Legtöbb esetben a kenyérkereső nélkül maradt családokat nem pénzbeli támogatással állította talpra, hanem fizetést rendezett be számukra — vidéken a helyi csoportok útján — s csak azok részeseültek támogatásban, akiket a legmegbízhatóbb emberek ajánlottak erre. A vidéki csoportok önzetlen működését nem lehet

eléggé dicsérni. Mindenről pontos jelentést tettek és az amerikai adakozók intenciói szerint jártak el.

A Joint munkája most már mindenfelé leszerelőben van. Magyarországon, Csehországon és Ausztriában már befejezte is a munkát.

Romániában szintén meg fog szűnni a Joint irányú munkássága.

A nagyszabású segélyező akció átalakul újépitési társulattá (Wiederaufbaugesellschaft) és Ukrajnában, Lengyelországban és Palesztinában a zsidók elpusztult házait fogják felépíteni. Itt Erdélyben a Joint jótékonyági célokra hatszáz-ezer lelt fizetett ki. Mert nemcsak berendezési segélyeket folyósított, hanem rokkantak számára művelőtagokat, azonkívül állandó segélyeket adott olyanok számára, akik erre érdemeiknek mutatkoztak.

Ezentúl a Joint, minthogy költségvetése majdnem teljesen kimerült, csak a nagyon sürgős és nagyon súlyos esetekben nyújt segélyeket.

A görög-török háború

Páris, július 3. A kisázsiai fronton a hadihelyzet a törökök javára dől el. A törökök újabbán elfoglalták Sabondjít, ahonnan továbbnyomultak. A görög csapatok egyelőre védelmezik még Chimét, de a törökök már bekerítették a várost. A görögök itt minden valószínűség szerint döntő vereséget fognak szenvedni. A görög flotta blokádtól alátette a Mávány-tenger partjait, hogy megakadályozza a fegyvercsempészt. A párisi görög követség bejelentette az antant kormányoknak, hogy a kemalisták oldalán orosz csapatok is küzdenek. A görög kormány arra kérte a szövetségeseket, hogy lépjenek közbe a bolsevisták ellen.

Jugoszlávia részese a hadisarcból

Páris, jul. 3. (Damian.) A „Temps“ jelentése szerint az angol, a francia és a jugoszláv kormányok megállapodtak abban, hogy Jugoszlávia a Nemetszág által fizetendő hadisarcnak öt százalékát kápjá.

Az olasz kormányválság

Róma, július 3. (R. T. 1) De Nicola nem vállalta a kabinetalakítást. A király Boncin deignálta miniszterelnökké. Politikai körökben nem hiszik, hogy Boncinak sikerülni fog a kormányt megalakítani.

Támár

— Kis regény —

Írta: Giszkalay János

Első fejezet

(Halott apám emlékének, aki igaz volt az igazak között, gyászolta nagy gyászolással Jerusálajmot élete minden napjaiban és vérvél ojtotta vérembe, hogy szeressem a Bibliát.)

A testvérek sátraiban ma nem volt déli pihenés. Pedig minthacsak egymást érő forró hullámok ömlöttek volna a magasságból, az izzó levegő egyre súlyosabban nyomott el embert és állatot. A nap tüze fehéren vakító sugárkéveket lövelt a földre és a lelket bágyasztó forróság olyan sűrű és mindenre előlmi volt, mint amikor tűzhányó hegy torka vastagon okádja ki a halálos látát, hogy súlyosan csurog el szájának szélén. Dél volt, mikor ember és állat elbágyadva menekül a lelket adó árnyék felé és ellenálhatatlan álom ereszkedik a szemre és mozdulatlan minden, csak a homlokon perognak végig a gyöngyöző verejtékcseppek, álomban is, árnyékban is és fülledten, izzadva ébred az ember. De a testvérek sátraiban ma valami ünnepségre készülhettek. Pihenésnek, izmok és jókedvek ernyedésének a déli rekkenőben, sehol, nyoma se, csupa láz és vidám mozgás mindenfelé és hangos egymást biztatás. Ötven fehér sátor, cölöpökhöz feszítve szemtelen ragyogással dőlöködik az égbe, sátrak lebbenőajtóin fiatal cselédek surrannak ki-be, futva, tenyérral legyezködve, gyors iramban visznek füles kosarakkal illatos gyümölcsöt, pirosbélű fűgét és keményhéjú gránátalmákat, vállukon nagy, mázas

korsók, kitűnő mivel telve, egymásnak szaladnak, összehotlanak és kacagnak és síkognak, összenyelvelnek, — magad elé nézz... vigyázz te szélmotolla... nincsen-e szemed, te vakpipiske... de azért tetéztél kosarak, nehéz kancsók terhe alatt is úgy tudnak vigyázni rá, hogy ringó csipőkkel lépkedjenek el a bámészan firtató vendéglegények előtt.

Csak a menyasszonyátorban volt csend és nyugalom. Támár, a leányözvegy ott állott a sátor közepén, körötte a három öltözött asszony, mindhárom rokon és fiatal és szép, a vőlegény három nagynénje, mindig nevetésre készek és asszonyosan csintalanok, de most szemök akaratlan érzésekben villant össze és valami áhitatos némaság terült el rajtuk. Fűrés után a kenekőzés ideje volt ez és Támár, a leányözvegy menyasszony a gyermeklelek ártatlan és szent szemérmelenségével oldotta meg övét a rokonasszonyok előtt. A redőkebe szedett hosszú lepelruha vállán egyetlen mozdulatára lehullott karcsu alakjáról és ragyogó leányosságában úgy állott ottan a piros tarka szőnyegen, mint egy magasszáru meztelen lotuszvirág, amint vakítófehér bársonyosságban emelkedik ki piros tavak tüköréből. A rokonasszonyok karja megállott a levegőben, kezök kinyújtva tartotta a kicsiny rózsajajos edénykéket és egy pillanatig maguk is tudottan olyanok voltak, mint amikor fiatal asszonyok olajjal illatozó áldozatos csészékkel imádják a megnyilatkozott Szépséget. Aztán valami megértő, örömsős büszkeséggel villant egymásba szemök, valósággal büszkék voltak erre a káprázatos fiatal leánytestre, akiben a maguk leánynek tökéletesedését és nemiségük ragyogó

diadalát érezte meg ösztönös sejtésük. És valami fitymáló, lekicsinylő belétörődéssel gondoltak a vőlegényre, akire mindez a testétőlött leány szépség vár. De a csodálkozás áhitata annyira urrá lett lelkükön, hogy csak halk szavakkal, inkább csak maguknak beszélgettek.

— Nem tudom mit adna érte az a tépelődő, ha most idenezhette, — mondotta Hadúra, az Assér fiatal felesége és dévajkodó halk kacaj úgy trillázott ki torkán, mint amikor széphangu cimbalmon két ütővel vernek ki álmódzó futamokat.

Adina, a Lévi gödrösállu felesége megmártotta a sima taplót az olajos csészében, aztán kedvetelt lassúsággal végig kente vele Támár fehér hátát.

— Ugyan, — mondotta Adina és csintalanul bigyesztette el száját, — ért is az ehez! Olyan halovány a lelkem, mint a hajnali szürkület birkanyráskor, mikor se nap, se hold nincs az égen.

— No, egy pár bölcs mondás azért mégis a torkán akadna, — kacagott újra Hadúra és a másik is velenevetett.

— Elhallgat-e már rossz nyelvek! — zsörfölt rájuk Elióram, a Ruben felesége, aki legidősebb volt közöttük. Kanaánita nő volt, a Timna-beli Uzai leánya és sokáig bizony idegennek néztek őt a testvérek sátraiban. Csak mikor már a negyedik gyereket szoptatta nagyra, békéltek meg vele valamennyire, ám-bárhogy addig is nem is őrá, hanem inkább Rubénra haragudtak, hogy idegen vért hozott a családba. De az asszonyok eleitől fogva szerették. Mert soha nem hallott szépket, gerincet simogató idegen dolgok t

Jorga Miklósnál

Nyilatkozik a román politika jövőjéről, a zsidókról és az asszimilációról

— Az Uj Kelet munkatársától —

Bukarest, június 26. Az Atheneul nagy hangversenytermében egy öregedő férfit ünnepeztünk a napokban a román szellemi arisztokrácia. Tudósok, politikusok és művészek jöttek el, hogy lerójják hódolatukat az ötvenéves férfiúnak, a király különös kegyével tünteti ki, a berlini, párisi és római akadémiák, melyeknek disztagja, táviratban küldik szerencsekívánataikat és a rajongó diákság végigvonszolja autóját a hosszú Calea Victorián. Valóban a férfiú, akinek ötvenéves születésnapját ünneplik, a mai Romániának legnagyobb fia: Jorga Miklós professzor. Barát és ellenfél egyaránt meghajlítja zászlaját előtte: ő az életbevalóult nagyromán vágyak hirdetője, népének buvára és krónikása, aki könyveiben már évtizedekkel ezelőtt megálmodta a nagy jövődőt. Mint politikus, talán szembenáll vele az egész hivatalos Románia, de mint tudós, író és hazafi, ővé az elsőség pálmája. A lapok ünnepi kiadásban méltatják érdemeit s az egész román közvélemény lelkesedik érte. Jorga csakugyan kivételes tehetség és tudományos munkásságának hatása messze túlterjed az ország határain. Ő a Balkán történetírója. A török kormány néhány évvel ezelőtt igen ünnepélyes formában meghívta Konstantinápolyba, hogy írja meg Törökország történetét. Ennek kedvéért Jorga néhány hónap alatt megtanult törökül.

A műhelyben

A parlament folyosóján találkoztam Jorgával először, de csak másnap, a szerkesztőségben beszélhettem vele. Saját lapja a „Neamul Romanesc”, egyik legélesebb hangja ellenfele a mai kormánynak. A lapot szinte elejétől-végig ő maga írja, sőt korigálja is. Mikor belépünk, éppen egy kefelevonaton dolgozik. Az egész szerkesztőség egyetlen kis szobácskából áll, mellette van a nyomda. A vállalatot meglát- szik, hogy sőt hással élt kormánysszubszencián. Jorga barátságosan fogad és megkér, ne vegyük rossz néven, ha beszélgetés közben korigálni fogja a lapot, de neki bizony sok dolga van s egyszerre két munkát is kell végeznie. Aztán megkérdi:

— Milyen nyelven akar beszélni? Németül, franciául, angolul, — vagy ahogy akarja.

tudott beszélni nekik és sokszor bizony estidőn, mikor a testvérek kinn voltak még a jószágnál, titkon összebujtak és Elióram szapora szóval beszélt nekik kanaáni szokásokról, háborzongató szeretkezésekről az Astarót ligeteiben, asszonyruhába öltözött papok- ról, akik aranyfülbeyalót hordanak és szálan- ként tépik ki szakályaikat, hogy arcukat pirosra festhessék és olyanok lehessenek mint a thajadon leányok. És Zóvuvról, a nagy Bál fiáról, aki a szerelem örök szeretője és egyetlen csókért ezer halált vállalt. Mert mikor a nagy Bál megtudta, hogy fia földi szerelemre vágyik, megátkozta őt, hogy halállal haljon az első csókjáért. És Zóvuv, a nagy Bál fia, a szerelem szeretetében ezer áru osztotta magát és ezer éven, egyetlen csókért ezerszer szenved öröms halált. Ezer éjében a méhek alakját öltötte magára és rajzaskor ott röpköd magasan, ragyogó napsugárban és szerelmes zugással a méhkirályné körül, a levegő lágy párnáján megöleli párját, megcsókolja keserű, részeg szerelemmel — és abban a pillanatban meghal. Az asszonyok ámuló borzongással hallgatták ezeket a furcsa-édes meséket, férjeik előtt elhallgat- ták, de titkon füledt vágyakozással gondoltak Astarót ligeteire, a csókók templomaira, ahol festett arccal, női ruhában járnak a papok, terebintusfák árnyában buja asszonyok ölelnek fiatal leányokat és a szerelem istene ezer hal- lalt vállal egyetlen földi csókért. És akaratlan- ul is, valami titkos szövetekezés támadt a kanaánita nő és a többi asszony között, az együtt tudott titkok erős szövetsége. Mert jaj, ha a testvérek, a gögös sémiták, a kaldeus Ábrahám származottai megneszelték volna ezeket a kanaáni meséket.

(Folytatjuk.)

A németnél maradunk. Tájékoztatni akarom az „Uj Kelet” irányáról és az erdélyi zsidóság mai helyzetéről. Félbeszakít.

— Hagyja kérem, ismerem jól az Uj Keletet. Maguk cionisták és itt benn is zsidó nemzeti politikát akarnak csinálni.

Általában igen alaposan ismeri a zsidó- kérdést, talán egyedül a román politikusok kö- zül. Természetesen megállapításai sokszor elto- gultak és kíméletlenek, aminthogy minden kije- lentése teljesen szubjektív. Nincs benne semmi pöz és szavain kiérzik a keresetlen őszinteség. Rendkívül gyorsan fogja át a gondolatokat s még be sem fejezhettem egy kérdést, már vála- szol is. Röviden, tömören, nem mond egy fölösleges szót sem.

— Milyennek látja a román demokrácia jövőjét? — volt az első kérdésem.

— Ez a román demokráciától függ. És a nemrománoktól is. Ha következetesek és kiter- tők lesznek a harcban, győzni fognak. A mai kormánnyal minden együttműködés lehetetlen, azó sem lehet koncentrációról. A magam részé- ről ilyenirányú tárgyalásokat nem is folytattam soha. Erkölcstelennek tartok minden meg- alkuvást.

A nemzetiségi kérdésről Jorga ezt mon- dotta:

— A nemzetiségi kérdés akkor lesz meg- oldva, ha becsületesen végrehajtják a gyula- fehérvári határozatokat. Mi nem félünk a nemzetiségektől és ép ezért teljes szabadságot akarunk adni nekik. Groza miniszter álláspontja megfelel az ellenzék intencióinak is és ép ezért nem hiszem, hogy ebben a kormányban meg- valósíthatná programját.

A zsidó nemzeti mozgalomról beszél- getünk.

Vissza a természetes

— Tudom, hogy erős áramlat van a zsidóságban — mondotta Jorga — amely ismét nemzetét akarja tenni a széthullott zsidóságot. Lehet, hogy sikerülni fog, de én nem látom a közeli lehetőségét. Történelmi szempontból nem látom igazolva a zsidó nemzeti törekvést. Az a meggyőződése ugyanis, hogy az az ember- csoport, amelyet ma zsidóságnak nevezünk, nem azonos a régi palesztinai zsidó néppel. Leg- alább olyan különbség van közöttük, mint a régi görögök és az új görögök, vagy mint a rómaiak és a románok között. Valósággal tragikus az az erkölcös, amellyel a zsidóság egy kétezer éves multat akar feltámasztani, egy multat, amelyhez nézetem szerint, igen kevés köze van.

— Professzor Ur — feleltem — nem akarok tudományos megállapításairól vitatkozni, bár igen kiváló tudósok megállapították már az ellenkezőjét. De a mai zsidóproblémánál nem is lényeges, vajjon azonosak-e a régi zsidók a mostaniakkal, aminthogy lényegtelen az is, hogy a románok egyenes leszármazottai-e a latinok- nak. Azért a románok nemzet-voltát senki sem vonja kétségbe.

— Ebben igaza van, de ahogy a zsidók ma élnek és cselekszenek, az megcsufolása minden nemzeti gondolatnak. Lehetetlen, hogy egy nemzet gerincét kereskedők, sokszor bizony árdragítók és siberek alkossák. Lehetetlen, hogy olyan egyoldalú gazdasági elhelyezkedés mellett, amilyenben ma a zsidó nép nagyrésze él, nemzeti megújulás végbemelessen. Ha újra nemzetét akarnak lenni, vissza kell térniük a természetes népi élethez. Csak a természettel való közvetlen kapcsolat teremtheti meg a nemzeti életet.

— Önök eddig egy álomban éltek, egy álomban, amelyet kétezer év óta szőnek a nem- zedékek és megfélemltek az élet parancsoló realitásairól. Önök még ma is a bibliában lát- ják legnagyobb népi alkotásukat, pedig mon- dom önnek, a népi élet szempontjából többet ér egy középkori zsidó költő panaszos verse, vagy vidám szerelmes éneke, mint az egész Biblia. Többre becsülök egy naiv román népdalt Vergilius és Ovidius összes műveinél. Vannak a nemzeti életnek bizonyos feltételei, amelyek

nélkül nincsen nemzet. Első helyen áll ezek között a népi karakter, a népi egyéniség. Ezt kell megőrizniök s ha elvesztették, vissza- szerelniök.

Az asszimilációról Jorga ezeket mondotta:

Ami történelmi lehetetlenség

— Az asszimiláció hipotézis. Nekünk nem kell asszimiláció, mi nem akarjuk, hogy a zsidók beolvadjanak a román népbe. Csak tartásuk meg népi egyéniségüket és erkölcsi életüket. Mi egyet kívánunk önkéntől, legyenek jó és becsületes állampolgárok. Ha asszimilálni akarunk, akkor előbb a parasztjainkat fogjuk asszimilálni az európai kulturához. Egy egész nép asszimilálódásának egyébként nincsen meg a történelmi lehetősége sem. A kultúra kez- detleges fokán előfordulhatott, hogy egy nép nyomtalanul beolvadt a másikba. De ma, amik- or iskolák és könyvek terjesztik a kulturát, amikor a népek magasabb öntudattal rendel- keznek, ez teljesen lehetetlen. Nem mondom, egyes emberek asszimilálódhatnak, de ez sem történhet erőszakkal, vagy a beolvasztás ki- mondott céljával, mert ez nem volna egyéb, mintha egeret akarnák fogni szépszóval.

Megkérdeztem Jorgát, mi volt az oka régebbi antiszemita magatartásának és mi in- ditotta arra, hogy revízió alá vegye eddigi álláspontját.

— Az én álláspontom a zsidókérdésben nem változott. Sohasem gyűlöltem a zsidó népet, csak azokat a zsidókat, akik éppen önmagukat kompromittálták legjobban. Északromá- niából származom és látanom kellett, miként tették tönkre a bevándorló galíciai zsidók a virágzó román kereskedelmet. Valósággal ki- csavarták a román kereskedők kezéből az üz- letet. Aztán láttam azt az erkölcsi nyomort, amelyben ezek a zsidó tömegek élnek. Önkén- telentül is az a meggyőződés érlelődött meg bennem, hogy ez a fajta kárára van Romá- niának.

A tisztító munka

Nem gondolja professzor ur — kérdez- tem — hogy ennek a helyzetnek jórészt az volt az oka, hogy a zsidók teljes jogfosztott- ságban éltek és a létfenntartás őszinte ker- gette őket egyoldalú kereskedői pályára. Hiszen nem szerezhettek földet, nem vállalhattak hivatalt.

— Abban az időben senkinek sem volt polgárjoga — szakított félbe hevesen — nekem sem. A zsidók nem is kérték jogokat. Megelégedtek az üzletekkel. Nem mondom, mi is hibásak vagyunk abban, hogy a romániai zsidóság olyan visszamaradt helyzetben él, de elsősorban a régi királyság intelligens zsidósá- gának feladata, hogy ezeket a tömegeket em- beri méltóságra emelje. A tisztító munkát önöknek kell megkezdeniök.

A Palesztina-kérdésről Jorga, így nyi- latkozott:

— Palesztina ma tulajdonképpen nem zsidóprobléma, hanem arabprobléma. Egy arab parasztság van ott, amely idegennek te- kinti a zsidó bevándorlókat. Ha ezt a nehé- ségetek leküzdik, nagy dolgokat művelhetnek ottan. A legfontosabb az emberanyag kiválasz- tása. Csak erős és egyeneslelkű emberekkel lehet országot építeni. És számolni kell a reali- tásokkal is. Ahogy az önök munkáját figyelem, sajnálattal tapasztalom, hogy még mindig a romantikus momentumok uralkodnak mozgal- mukban. Pedig korunk nagy vívmánya, hogy kigyógyult a romantikából. A munkára megad- ták önöknek a lehetőséget, csak az a kérdés, miként használják majd ki a lehetőségeket.

Sok elfogultság, sok tévedés van Jorga kijelentéseiben. De sok keserű igazság is.

m. e.

— Az Aduza-szövetkezet hivata- los órái. A Geulat Aduza szövetkezet mű- ködése iránt a közönség között mindinkább fokozódik az érdeklődés. A szövetkezet intéző- sége elhatározta, hogy eszentul déli tizenkettő és egy óra között hivatalos órákat tart Kolozs- váron, a Görögtemplom-utca 16. sz. alatt.

Popovici nemzetiségi miniszter az elnyomás politikája ellen

Teljes szabadság a kisebbségeknek — Mindenki egyenlőjogu polgár

— Az Uj Kelet tudósítójától —

Bukarest, jul. 4. Emlékeztet még az az affér és hatásköri összeütközés, amely néhány hét előtt Groza erdélyi és Popovici nemzetiségi miniszterek között támadt, de amelyet a kormány sikertelen elsimította. Groza miniszter számos beszédben leszögezte álláspontját és felfogását a követendő nemzetiségi politikáról, most Popovici miniszter nyilatkozott a Román Távirati Iroda tudósítójának, a következőket mondván:

— A kisebbségi államtitkárság működési körzetébe tartoznak a csatolt területek összes közigazgatási ügyei. Miatán a kolozsvári, csernovici és kisenevi államtitkárságokat feloszlatták, az ottani főigazgatóságok nem egyebek, mint a belügyminiszter informáló organumai és végrehajtó közegei. A kisebbségi államtitkárság ellenben átvette a belügyminisztériumtól a csatolt területek közigazgatási teendőit úgy, hogy a vezetésem alatt álló államtitkárság végzi a területek közigazgatását a direktorátusok segítségével és azokkal összhangban.

— Vezérlő elvem a csatolt provinciák közigazgatásában az, hogy

az egész lakosságot teljesen egyenlőnek tekintjük és így kezeljük.

A legmérszebbmenő türelem és jóakarát irányítja működésünket. Az a kívánságom, hogy a kisebbségek részéről is tapasztaljam azt a bizalmat, melyet én velük szemben mutatok és

érzek. Ha a kisebbségek minden kötelességüket mint jó állampolgárok teljesítik, úgy semmi okunk sincs arra, hogy szabadságukat és polgári jogukat ne respektáljuk. Ha azonban az egységes állam eszméje ellen és így az ország érdekei ellen irányulna akciójuk, úgy természetesen védekeznünk kellene, hazánk existenciájának és integritásának megtartásáért. Egyébként

az etnikai kisebbségeknek vallási és kulturális szempontból a legteljesebb szabadságot kívánjuk biztosítani.

— Nem akarunk a régi magyar kormányzat hibájába esni, amely elnyomó politikát követett a nemzetiségekkel szemben, hogy beolvassa őket a magyarságba. Ez a politika nemcsak hogy semmi eredményt nem ért el, hanem végzetes is volt Magyarországra nézve.

— Az erdélyi magyarok helyzetét így karakterizálhatom: Az erdélyi magyarok az uralkodó faj helyzetéből a román polgárokkal egyenlő polgárok helyzetébe jutottak. Bármennyire is igyekezünk ezen átmenetet számukra megkönnyíteni, az erdélyi magyarság úgy érzi, hogy pozícióváltozása folytán alsóbbrendű helyzetbe került a román állampolgárokénál. A valóságban azonban csak az áll, hogy nem alkotják többé az uralkodó réteget, hanem az ország többi lakosával egyenlőjogu polgárokká váltak. Mivel övék volt Erdély egész közéletében a domináló szerep, most természetesen nehezebbre esik alkalmazkodni az új helyzethez.

Hadbírósi elnök a demokráciáról

A vasutasok és a dolgozók megbecsüléséről — A vasutasok felmentésnek megokolása

— Az Uj Kelet tudósítójától —

Szombat este fejeződött be az 1919-iki sztrájkoló vasutasok pörének háromnapos tárgyalása. Délelőtt a vádlottak nagyszabású vallomását olvasták fel, délután pedig a vád és védekezésre került a sor. A vád hét fő pontjára a védelem azt fejtette ki, hogy a vád elvált voltától eltekintve a vádlottak már csak azért sem ítélték el, mert egyrészt a vizsgálati fogsággal megszenvedtek esetleges bűnükért, másrészt pedig mindnyájan ma is a CFR szolgálatában vannak. A trianoni békeszerződés szintén elévültté tesz minden eddigi politikai vétséget. Ami pedig a hatmilliót illeti, azt az üzletvezetőség kapta s nem a vádlottak, emiatt tehát nem vonhatók felelősségre.

Ezek után a bíróság ítélethozatalra vonult vissza. Este kilenc óra után hirdette ki Popescu ezredes elnök az ítéletet, amely így hangzott:

— Szükségesnek tartom, hogy személyesen adjam tudtukra önöknek a mindnyájukat felmentő ítéletet. Nem azért mentettük fel önöket, mintha közülük egyeseket nem találtunk volna bűnösöknek, hanem azért, mert abban a zavaros időben még sokkal magasabb intelligenciájú emberek sem tudták, hogy miképpen viselkedjenek. Felmentettük önöket, mert meg akarjuk mutatni, hogy demokratikus szellemű államban élünk, ahol több türelmet tanúsítanak az idegen nemzetiségek iránt, mint a hatalom előbbi birtokosai saját véreikkel szemben. Felmentettük önöket, hogy lássák, mi megbecsüljük a dolgozó munkáskezeket és hogy a dolgozni akaróknak nem kell elmenőik innen, mert ebben az országban jobban van biztosítva a megélhetésük, mint más államban, ahonnan sokan siránkoznak vissza s kérnek engedélyt a visszatérésre. Felmentettük önöket, hogy most hazatérhessenek aggódó családjukhoz és tovább dolgozhassanak önmaguk, családjuk és az állam javára. Egyben figyelmeztetjük önöket, hogy az államnak módjában van az ellene irányuló cselekményeket szigorúan

megtorolni, de reméljük, hogy önök nem fognak többé hadbírósi elnök előtt állani.

Blanariu ügyész belenyugodott a felmentő ítéletbe, amely jogerős lett.

Popescu ezredes, aki ezeket a meleg emberi szavakat mondotta, azonos azzal, akít néhány hónappal ezelőtt elszánt felelőtlenek inzultáltak Budapesten.

Aláírták a román-lengyel kereskedelmi egyezséget

Lengyelország első gazdasági szerződése — A legtöbb kedvezmény biztosítása

— Az Uj Kelet tudósítójától —

Bukarest, július 3. A román-lengyel szerződést ma aláírták. A szerződés a legtöbb kedvezmény függelékével van ellátva, azaz mindazok a kedvezmények, amelyeket a szerződés felek valamelyike egy harmadik államnak a jövőben juttat, automatikusan megilletik a román, illetve lengyel államot is.

A szerződésben a kölcsönös forgalom előmozdítására számos messzeemenő engedmény van. Románia kötelezte magát, hogy Lengyelországnak Brailában, vagy Galacban kereskedelmi kikötő létesítésére bázist enged át. A szerződés egy évre szól és ha három hónappal előbb fel nem mondják, úgy továbbra is érvényben marad.

A kereskedelmi miniszter tegnap este bankettet rendezett a lengyel gazdasági delegáció tiszteletére, abból az alkalomból, hogy a tárgyalásokat sikerrel befejezték. A kormány nevében Argetoianu belügyminiszter üdvözölte a vendégeket és poharát Lengyelország üdvére ürítette.

Strassburger lengyel kereskedelmi államtitkár, a delegáció vezetője, válaszában rámutatott arra, hogy Lengyelország fontosnak tartotta, hogy az első gazdasági szerződését Romániával kösse, ezzel is jelképezvén a két ország közötti barátságot. A két állam között szoros kapcsolatnak kell lennie, mert hivatkozhatunk a közönséges érdekekre, mert hivatkozhatunk a szükséges támogatást a tranzit- és exportforgalomhoz, viszont Lengyelország is mindenben támogatni fogja Románia kívánságait.

Uj lakásügyi szabályok

— Az Uj Kelet tudósítójától —

A napokban adták ki a városi lakásbizottság a lakások és egyéb helyiségek elosztására és lefoglalására vonatkozó módosított szabályzatát, amelynek fontosabb pontjai a következők:

— Mindenki, aki valamely lakáshelyiséggel rendelkezik, legyen akár tulajdonos, akár bérlő, köteles a lakásvitalnak e szabályzat közzétételétől számított 8 nap alatt, a jövőben pedig a tudomástól számított 3 nap alatt írásban bejelenteni azon helyiséget, amelyek bármely okból kiürültek, vagy nincsenek elfoglalva, amelyeket a tulajdonos, vagy bérlő nélkülözhet, amelyeket kiutasított, vagy visszahonosított egyének használnak, amelyeket letelepedési engedéllyel nem bíró egyének laktak. A hivatal e helyiségekkel a régi lakásrendelet szerint rendelkezik.

Hasonlóképpen bejelentendő a lakással rendelkezni jogosított részéről minden költözökös, elfoglalás, történjék az bár közhivatalnokok, hatóságok, vagy intézetek, vagy bárki más részéről.

Áthelyezett, vagy lemondó tisztviselők kötelesek lakásjegy alapján elfoglalt lakásaikat áthelyezésük, vagy lemondásuktól számított 15 napon belül elhagyni. Ezen idő elteltével az illető tisztviselőnek Clujban nincs többé joga rekvirált lakásra. Lakásbizottság kiutalása új bérlő számára, a lakásbizottság kiutalása új bérlő számára, a lakásbizottság kiutalása új bérlő számára, a lakásbizottság kiutalása új bérlő számára.

A lakás felett diszponáló egyén és a lakásbizottság között felmerült differenciák esetében a lakásbizottság dönt. A szabályok legfontosabb pontjai a hetedik szakasz, mely szerint senki sem fosztható meg lakásától és hagyható lakás nélkül, akinek joga van a városban tartózkodni.

A lakásbizottság által elismert lakásjog érintetlen marad időleges távollét esetén is, ha ez a távollét a hivatalnál be lett jelentve és nem haladja meg a 8 hetet. A bizottság ezt az időt meghosszabbíthatja. Azon lakások, kiknek joguk van a városban tartózkodni és akik oly házakat építettek, vagy építenek, melyek 1921. április 1. után vétettek használatba, a rekvirálás és lakbérmegállapítás alól mentesek.

A lakásbizottság határozatai ellen a határozat kihirdetése, vagy kézbesítésétől számított 8 napon belül írásbeli felelkezésnek van helye a lakásbizottsághoz. A felelkezések a lakásbizottság iktatójában adandók be, mely köteles azokat 8 nap alatt a belügyminisztérium cluji államigazgatóságához felterjeszteni. A lakásbizottság határozatai 8 napon belül felelkezhetők a belügyminisztérium cluji államigazgatóságához, mely legfelsőbb fokozatú határozat.

A szabályzat leghatályosabb és igen súlyos következményeket keltő szabályzat pontja a tizenegyedik, amely így hangzik:

Az ezen szabályzat életbe léptéig kiadott összes lakásjegyek, valamint azon helyiségek, melyekben 1919. január 1-e után új lakásjegy nélkül helyezkedett el, a lakásbizottság lakó, tulajdonos, vagy az által, aki a lakással rendelkezni jogosítva van, amennyiben az nincs elfoglalva, 8 nap alatt írásban bejelentendő tekintet nélkül az okra, amely-nél fogva a bérlő személye megváltozott.

Azon lakások, akik ezen rendelkezésnek nem tesznek eleget, a helyiségekről önként lemondottaknak tekintetnek s ennél fogva felelők magá a hivatal fog rendelkezni, a mulasztó tulajdonosok pedig ezen szabályzat rendelkezési értelmében meg fognak büntetettetni.

E szabályzat életbelépésének időpontjától kezdve egyedül a városi lakásbizottság által kiadott lakásjegyek érvényesek és ezen időponttól kezdve bármily költözés, vagy elhelyezkedés csupán ilyen lakásjegy alapján van megengedve, ellenben minden más, akár polgári, akár katonai vagy rendőri hatóság által kiadott lakásjegy érvénytelen.

Valamely helyiség jellegének megváltoztatása (lakásból üzletté, nyilvános helyiségből irodává és viszont, szállodák megszüntetése stb.) csupán a lakásbizottság engedélyével történhetik.

A rekvirált lakások béreit a felek kérelmére a lakbérmegállapító bizottság fogja meghatározni.

E szabályzat életbelépésétől egyidejűleg a 4868-920. sz. rendelet értelmében a lakásügyekben hozott eddigi polgári és katonai rendeletek hatályukat veszítik.

— A vámbizottságok többé nem őriznek meg magánpénzeket. Bukarestből jelentik: A központi vámbizottság körrendeletet bocsátott ki minden határmenti vámbizottsághoz, hogy a jövőben többé magánosoktól pénzt ne vegyenek át megőrzésre. A központi vámbizottság ennek megfelelően felhívja a külföldre utazókat, hogy csak annyi román pénzt vigyenek magukkal, amennyi a határ szükséges és amennyire kiviteli engedélyük van.

Kitolják az angol-japán szerződés megújítását

Amerikát is bevonják a szövetségbe — Békéállapot Amerika, Németország és Ausztria között

— Az Uj Kelet tudósítójától —

Berlin, július 3. Az angol-japán szövetség megújítását, amelynek most kellett volna megtörténnie, több hónapra elhalasztották. Az angol lapok a szövetség megkötése határidejének kitolását azzal indokolják, hogy Ausztria és Kanada miniszterelnökeinek, akik jelenleg Londonban tartózkodnak, alkalmat kell adni arra, hogy kormányait és ha szükséges, a lakosságot is megkérdezzék:

hozzájárulnak-e a szövetség megújításához.

Anglia elsősorban a két tartomány hozzájárulását tartja fontosnak, különösen Kanadát, amely közvetlen szomszédságban van az Egyesült-Államokkal.

Ha a szerződés megújítása kitolásának ez egyik oka, másik oka kétségtelenül az, amelyről hallgatnak egyelőre az angol lapok: Anglia tárgyalásai az Unióval. Lloyd George éppen Ausztria miniszterelnökeinek és az afrikai tartományok képviselőinek felhívására hangsúlyozta, hogy

Anglia feladatának tekinti a közvetítést Japán és Amerika között

annálisinkább, mivel a két rivális birodalom között nincsen már olyan ellentét, amelyet el ne lehetne oszlatni.

Angliának egzisztenciális érdeke, hogy Amerika és Japán versengése megszűnjön, mert a két állam hadikészülődése a tengeren arra kényszeríti Angliát, hogy lépést tartson velük és hadiflottáját kiépítse. Ez pedig olyan súlyos terheket ró Angliára, amelyeket az mostani zilált gazdasági viszonyai között nem tud teljesíteni. Anglia tehát mindent elkövet, hogy Amerikát szintén bevonja ebbe a szövetségbe.

Japán nem ellenzi Amerika belépését

az angol-japán szövetségbe, csak Amerika vonatkozik egyelőre teljes önállóságát és függetlenségét feladni. A mult tanulságaiból meríti, hogy a szövetség csak terheket és kötelezettségeket ró Amerikára. Mégis lehet, hogy az Unió változtat politikáján. Japán már kijelentette, hogy október elejéig hajlandó várni a szövetség megújítására.

Az amerikai szenátus foglalkozott már Knox szenátor javaslatával, amely **visztaállítja a békeállapotot Németországgal és Ausztriával.**

A szenátus harmincyolc szavazattal tizenkilenc ellenében Knox javaslatát elfogadta. Harding elnök a ratifikálásához hozzájárult: ezzel a békeállapot az Unió, Németország és Ausztria között ténylegesen helyreállt. A béke ratifikálásának különösen Berlinben tulajdonítanak nagy jelentőséget. Uj gazdasági lehetőségeket várnak, azonkívül politikai támogatást is. Amerika megbizottja ezután részt fog venni a főtanács ülésén és a határozatokat Németország érdekében fogja befolyásolni. De a béke ratifikálásával együtt jár az is, hogy az amerikai csapatok maradványai elhagyják a németországi megszállott területeket.

Tüntetések Fiumében az átadás ellen

Róma, július 3. (Damian.) Az olasz kormányválság hatása alatt Fiumében ismét elmergesedett a helyzet. A Baros-kikötőt az olaszok nem akarják átengedni a jugoszlávoknak. Az olasz lakosság nagy tüntetéseket rendezett. A kikötőhöz vezető hid őrsére kirendelt alvini csapatok tüzeléssel szorították vissza a tüntetőket. A tüntetők közül öten meghaltak, huszan megsebesültek. A sebesültek közül később 3 meghalt. Zamella Richard állítólag Abbaziából intézi az autonomisták tárgyalásait. A lapok Dannunzio kiáltványát közlik.

HIREK

Az UJ KELET telefonjai:

Szerkesztőség: 977
Kiadóhivatal: 844
Zs. N. Sz. 558

Levél némely ortodox rabbiról

Kapjuk — és változatlanul közöljük a következő levelet:

Tisztelt Szerkesztő ur! Amióta a zsidó nemzeti mozgalom hullámai hozdánk is eljutottak, mi itt nehányan, akik mindig zsidóknak éreztük magunkat, egészen természetesnek tartottuk, hogy ezt a mozgalmat teljes erejéből támogatnia kell minden zsidó embernek. Talán még nem tettünk meg mindenit, amit tennünk kellett volna, de erőnkhez mérten elkövetjük mindazt, amire szükség van a zsidók nagy közös ügyét előmozdítása érdekében.

Örömmel olvastuk az „Uj Kelet” hasábjain, hogy a mozgalom állandóan nagyobb tömegeket ragad magával és hogy a zsidóság legjobbjai a szent cél szolgálatába állították munkájukat, tudásukat és vagyonukat, hogy a zsidók régi álma lassan ugyan, de következetes bizottsággal halad a megvalósulás felé. Annál kinosabb tehát látni, hogy a munkának olyan emberek állanak útjába, akiknek épen állásuknál, tudásuknál és hivatásuknál fogva kellene az első sorokban küzdeniük. Értem ezek alatt ortodox rabbijainkat, akik tórahúséget, a hit szentségét hangoztatják a szószékről és utonutifélen hangoztatják, hogy Zsidóországot csak a hittű zsidók építhetik fel.

Alljunk meg egy szóra! Nagypám még híres talmudtudós volt, atyám már nem volt talmudista, de a legszigorubb vallási alapon állott és egész életét zsidó eszmék irányítására bizta, nem gondolkozott soha vallási szabványok ésszerűsége fölött, a vallást szent meggyőződéssel gyakorolta. Én, aki már a mai nemzedék nevelését, gondolkodását és értelemvilágát szivtam magamba, még mindig érzem a törhetetlen hitet, apám hitét. Gyermekem már nem látta atyjukat taliszanban és tefillinben imádkozni, a kóser háztartásról nem állhattak maguknak valami különös fogalmat, szóval ezekben már megvalósulva látom a régi nótát, ha így haladunk tovább, az én unokáim már csak hírből fogják tudni, hogy zsidók voltak.

Ezek jutnak eszembe, amikor olvasom az Uj Keletben, hogy a nagyváradi ortodox rabbinak nem kell Palesztina egyszerűen azért, mert nem hittű zsidók is közre fognak működni annak megszerzésében.

Amikor ilyent olvasok, fájdalom sokszor kell ezt olvasnom — sajnos majdnem mindig ortodox rabbik részéről, — olyankor összeszorul a szívem, elfogodom, a kezem ökölbeszorul. Hogyan? Hát szabad embereknek, akik állandóan szentséget hirdetnek, így meghazudolni a saját igéiket? Naponta hajlongások közepette könyörgök: „V'szechzenu enenu b'suvecha l'Olion”, szemem pedig lássák Olionba való visszatérésemet. Most, hogy itt az alkalom Isten külön csodatétele folytán, most hogy az ima és az álom a megvalósulás stádiumába lépett, most, amikor csak arról van szó, hogy mi is hozzájáruljunk a magunkból a hazamenetelhez, akkor azt mondják, hogy nekik nem kell, mert akik csinálják nem ortodoxok, nem tórahítek.

En magam, aki tisztában vagyok némely ortodox rabbi ellenállásának igaz motivumával, a következőket ajánlom:

Mi megszerezzük Palesztinát vagyunkkal, munkánkkal, lelkesedésünkkel. Ha majd aztán az urak azt dhajtják, hogy csupa tórahű zsidókból álljon Zsidóország, erre is megadatik nekik az alkalom. Mert ha a gabutban lehetséges volt, hogy egy kiváló talmudtudós dedunokái már nem is zsidók, miért ne történhessék meg Zsidóországban, hogy egy zsidónak, akiből még nem vették ki teljesen a zsidóérzés, hogy annak unokái ismét jó zsidók lehessenek? Hiszen a szentföld levegője — így szól az Irás — bölcsésé és tisztultá teszi az embert. Ha az urak

csak ezt kívánják, rendelkezésükre állunk. Menjenek ki Zsidóországba, vegyék kezükbe a nevelés ügyét és biztosíthatjuk róla, hogy a második-harmadik generációból olyan hittű és tórahű zsidók fognak nevelődni, amilyent ők kívánnak.

Lippa, 1921. július 1.

Kiváló tisztelettel: **dr. Perluss József,**
hittközségi elnök.

— A szatmári héber iskola ügye.

Szatmárról jelentik: Mint ismeretes, ez évben Dr. Jordán Sándor igazgatása alatt héber elemi iskola működött. Az iskola fenntartásához a szatmári zsidóság csupán kis töredéke szolgáltatott az anyagi eszközöket és az iskola jövőjének biztosítására felmerült a szükségessége annak, hogy a jövőben a terhek viselésében az egész szatmári zsidóság vegyen részt. Ez ügyben június végén a helyi Mizrahi egyesület helyiségében értekezletet tartottak, amelyen a szatmári zsidóság vezető egyéniségei közül igen sokan vettek részt. Az értekezletet Klein Vilmos vezette, felszólalt dr. Fischer, dr. Borgidai, dr. Reitter Mór, dr. Stern József, Schifert Jermos, Princez József, Reich Salamon és Ferencz Mendel, az Erdélyi Zsidó Nemzeti Szövetség főtitkár. A felszólalók mindegyike az iskola fenntartásának és további fejlődésének szükségességét hangoztatta, mire az értekezlet egyhangú lelkesedéssel kimondta, hogy az iskola fenntartásához ragaszkodik és akciót indít arra, hogy a munkába valamennyi illetékes tényezőt bevonja. Az előkészítő munkálatok végzésére bizottságot küldtek ki. Az értekezleten az iskola céljaira huszezer lei gyűlt össze.

— **A romániai orvosszövetség kongresszusa Kolozsváron.** Július 3-án, vasárnap délután három órakor nyílt meg a romániai országos orvosszövetség 24. kongresszusa a vármegyeháza nagytermében. A kongresszusra Nagyrománia minden részéből százötvennél több kiküldött jelent meg, az ország három egyetemének pedig majdnem egész orvostanári kara. A vármegyeháza nagytermét fényesen felszerítették, a mellétele levő kisteremben pedig igen jól sikerült kiállítás rendeztek az Erdélyben készülő gyógyszerekből, orvosi felszerelési cikkekből, a falakon pedig fényképekben mutatják be Erdély nevezetesebb közegészségügyi intézményeit. A kongresszus főtárgya az új egységes egészségügyi törvényjavaslat beható megítárgyalása. Dr. Vicol tábornok-főorvos az országos szövetség központi bizottságának elnöke nyitotta meg a kongresszust az összes katonai és polgári hatóságok és mintegy 300 résztvevő jelenlétében. Elparantálják a háboruban elesett kollegákat és felolvassák az üdvözítő táviratokat és leveleket, közöttük van Cantacuzino és Marinescu kiváló orvostudósok táviratai. A kongresszus diszelnökevé többek között Metes prefektust, Pop polgármestert, Dimitriu egyetemi rektort és Maniu Gyulát választották meg. A titkári és pénzügyi jelentések felolvasása után dr. Moldovan közegészségügyi államtitkár tartott hosszabb felolvasást a közegészségügy aktuális problémáiról. A kongresszus több napig fog tartani. A vendégek tisztelgése és szórakoztatására estélyeket, kerti ünnepeket és társasvacsorákat rendeznek. Hétfőn dr. Dumitrescu (Braila) a városok egészségügyi szolgálatának megszervezéséről, dr. Martinescu, dr. Candea és dr. Fodor pedig a vidéki egészségügy kérdéséről tartott felolvasásokat. A délutáni ülésen dr. Brutaniu az egészségügyi személyzettel kapcsolatos teendőkről adott elő.

— **Kinevezések a rendőrségen.** Kertész Jenő rendőrségi hivatalnokot rendőrfő-galmazóvá, Fischer Pál rapidijast hivatalnokká, Bulyovszky N.-et pénztárossá nevezték ki. Ezek-kivül számos detektivat léptettek elő.

— **Kik repatriáltathatják magukat.** Aradról jelentik: A CFR. aradi kerületi igazgatója táviratot kapott a lökösházi állomásfőnöktől. A távirat szerint Magyarországon ezentul csak azokat a repatriált tisztviselőket fogadja be, akik a magyar kormánynak tett esküjükhöz változatlanul megfellelték és ezek közül is csak azokat, akik magyarországi il etőségük.

Az új maximális árak Kolozsváron. Megirtuk a multhéten, hogy az iparkamara és a Sfatul Negustoresc közbenjárására Metes prefektus utasította a polgármesteri hivatalt, hogy az új maximális árlisát készítse el. Hétfőn délelőtt Tanasescu államtitkár elnöklésével az árvizsgáló-bizottság a prefekturán ülést tartott, amelyen a zöldségfélék maximális árait állapították meg a következőképpen: hagyma 2 lei, burgonya 2 lei, kiflikrumpli 2-50, szemesborsó 5, hüvelyesborsó 3, kelkáposzta 1, télikáposzta 1.50, karfiol 10, ugorka 5, kovászogorka 4, fejjessaláta 1 lei, retek 75 bani, murek 2 lei, petrezselyem 3, fokhagyma 1.50, paprika 50 bani, kalarábé drb. 50 bani, egres 3 lei, meggy 5, barack 4, körte 4 lei. A bizottság elnöke Varga iparügyi referens volt. Kedden a husárok megállapításával foglalkozik a bizottság. Az új maximális árakat az összes élelmiszerárak megállapítása után hozzák nyilvánosságra, valószínűleg még e hét végén.

Ellenőrzik a fűrdővonatok közlekedését. A kolozsvári vasuti üzletvezetőség tegnap bizottság utazott azokba a városokba, amelyek fűrdővonatot járatnak. A bizottság a vonatok forgalmát fogja felülvizsgálni.

Schechter Izsó ügye. Az „Uj Kelet” 1921. május 8-iki számában egy rendőri hír jelent meg, mely szerint Duha Ferenc nagysármási lakos család és lopás miatt feljelentette Schechter Izsót, akit letartóztattak és behozták a kolozsvári ügyészséghez. A törvényszék Schechtert a július 2-án tartott tárgyaláson felmentette és szabaddá helyezte, mert a feljelentésben foglalt vádak nem bizonyultak valóra. A védelmet dr. Fischer József képviselte, aki ügyfele nevében rágalmazási és becsületsértési pert indított Duha Ferenc ellen.

A Kereskedelmi r.-t.-től lopott bűrrakok orgazdája. A kolozsvári rendőrség közli: A Kereskedelmi r.-t. Deák Ferenc utcai bűrraktárába történt betörésről adott információkba Gyurka Kálmán neve tévedésből került be. Gyurka vett ugyan árut a betörőtől, de erről azonnal jelentést tett és a nyomozás megindítását kérte.

Érvényben marad a halálbüntetés Poroszországban. Berlinből jelentik: A porosz országgyűlés elvetette a szocialista pártnak a halálbüntetés eltörlésére vonatkozó javaslatát.

Kisiklott expresszvonat. Párisból jelentik: Súlyos szerencsétlenség történt a paris-lillei vonalon. A 928. számú expressz utolsó kocsija kisiklott és magával rántotta az egész vonatot. A romok közül 25 halottat és 60 súlyos sebesültet húztak ki. A katasztrófa Páristól 164 kilométerre történt.

Rendőrségi hírek. Felvinci Regina Lovag utca 5. számú lakos testisértés miatt feljelentést tett a rendőrségen. — Balási György str. Motilor 88. számú lakos kétszáz lejes lopás miatt emelt panaszt. — Tirna Sándor szatmári lakostól kolozsvári tartózkodása alatt négyezer leit loptak el. — Joan Mitu Cadarin str. Antipua Jancui lakos háromezer lejes lopást jelentett be. Zayla Antal Galamb-utca 12. számú lakostól ezerkétszáz leit loptak el.

Értesítés. A Soc. An. Romana pentru Industria Oxigenului Acetilenei si Altor Gaze (Román Oxigén, Acetilén és egyéb Gázipar R. T.), mely közismert cégnek székhelye Bukarest, Str. Magurele 98., legközelebb fiókot nyit Kolozsvárra és állandóan raktáron fog tartani gázokat, autogénhegesztő készülékeket a hegesztéshez szükséges különleges cikkeket, tartalékalkatrészeket stb.

Karlsbadi porcellánra, Bindskeppel préselt üvegára és esch táblaüveg érkezett nagy mennyiségben Fischer üvegüzletben Cluj, Piata Unirii 18.

* Ismét kapható Földes világhírű Margit krémje (szappan, puder, mely pár nap alatt fűdév, szép, rozsdás, simává teszi az arcot. Eltávolítja a foltot, minden bőrbajt. Zsírtalan, alkalmas, rögtön szépi. Kapható mindenütt.

Minden egyes megye legalább egy delegátust küldjön a kongresszusra! Minden zsidó fizesse be a sékelét!

Bukarest—Budapest—Bécs

Végléges menetrend Románia, Magyarország és Ausztria között

— Az Uj Kelet tudósítójától —

Románia, Ausztria és Magyarország között július 1-től kezdve véglegesen megállapították a vasuti közlekedés menetrendjét. Eszerint a három országot egy orientexpressz-vonat köti össze egymással, amely vasárnap, kedden és csütörtökön indul Bukarestből és kedden, csütörtökön és szombaton érkezik Bécsbe, Bécsből vasárnap, szerdán és pénteken indul és kedden, pénteken és vasárnap érkezik Bukarestbe.

Tövis és Halmi között a 15. és 16. sz. gyorsvonat közlekedik és csatlakozik az orientexpresszhez. Ezek a vonatokon kívül Bihar-püspökin, Kötegyánon keresztül átszálló személyvonat forgalom van.

Romániából Magyarországra, illetve Ausztriába tehát mindennapos vasuti forgalom van. A közlekedés most már teljesen pontos, késések nincsenek, az átszállás, vámolás és utlevélvizsgálatnál még előforduló rendszertelenséget is rendezni fogja a július 12-én Aradon összeülő román-magyar vasuti konferencia.

Benes külpolitikai beszámolója

Prága, jul. 3. (Damian) A külügyi bizottság ülésén Benes dr. külügyminiszter jelentést tett párisi, londoni és marienbadi tárgyalásairól.

— A magyar delegációval folytatott tárgyalásaim bizonyítják, — mondotta Benes, — hogy törekvéseink minden irányban egységesek. A cél az, hogy Magyarországon a nyugalom és az egyetértés helyreálljon. Tárgyalásaink alapja gazdasági és kereskedelmi kérdések voltak. Remélem, hogy kedvező eredményre fogunk jutni, mivel itt nincsen ellentét köztünk. Nehézség a politikai, a jogi bizottságban és az állampolgárság kérdésében mutatkozik, amelyeket úgy fogunk szabályozni, amint azt Lengyelországgal és Franciaországgal tettük. A magyar delegáció általános amnesztiát követel, mi ehhez hozzájárultunk. Formális viszonyt akarunk Magyarországgal, mintettel fogunk lenni a magyarországi sulyos helyzetre.

Rámutat ezután Benes az antant-államok határozott magatartására a Habsburg-kérdésben. Fontosnak mondotta a Romániával és Jugoszláviával kötött egyezményt.

KOZGAZDASÁG

Kolozsváron

már az új vámtarifa szerint vámolnak

Táblázata megjelent a hivatalos lapban — Négyféle illetéket kell fizetni

— Az Uj Kelet tudósítójától —

Az új román behozatali vámtarifa megjelent a „Monitorul Oficial” június 30-i 68-ik számában és már is a legnagyobb zavarokat idézte elő. Mindenekelőtt nincsen tisztázva az a körülmény, vajjon az új vámtarifa a hivatalos lapban való megjelenéssel életbe lépett-e, vagy sem. Erre vonatkozólag a „Monitorul Oficial” külön megjegyzést nem tartalmaz. Annyi tény, hogy a kolozsvári vámhivatal már az új tarifa szerint vámolja az árukat.

De ennél sokkal sulyosabb és lényegbevágóbb az a számtalan kézenfekvő hiba és homályos rész, amit a nyomtatott új vámtarifa magában foglal. A tarifátáblázat ugyanis négy rovatra van osztva. Az egyik a tényleges tarifa, a második a kommisszió, a harmadik a községi díj és a negyedik a fogyasztási illeték rovata. Ezek közül a rovatok közül csupán a két első van kitöltve, a községi és fogyasztási díjak rubrikája üres. Az optimista kereskedők ezt úgy magyarázzák, hogy az új vámtarifából ez a két illeték kiesik. A kolozsvári vámhivatal főnöke azonban ezeket a díjakat is felszámítja, még pedig a régi tarifa szerint. Az iparkamara egyik titkárnak, aki ebben az ügyben nála interve-

niált, kijelentette egyébként, hogy amíg ez a kérdés nincsen teljesen tisztázva, az ilyen címeken lefizetett pénzeket a kereskedők számlájára deponálja.

A Romániába behozott áruk tehát négyféle díjjal vannak sújtva: a vámtarifával, amely legtöbb esetben önmagában is elég magas, a két százalékos kommisszióval, a községi adóval, amely például a cukornál, ennél a fontos élelmiciknél kilogrammonként 2 lei és a fogyasztási díjjal, amely 1 lei 50 bani. Egy kilogramm cukorra tehát, amelynek a behozatali tarifája három lei, a kommisszió kivételével, összesen körülbelül 6 lei 50 bani vámköltés esik. Hogy ez az állapot mennyire lehetetlen, bizonyítja az, hogy egy kolozsvári gyarmatáranyagkereskedő, akinek jelenleg négy vagon cukra van a vámnál, épen emiatt a lehetetlen vámolás miatt vonakodik árúját átvenni addig, amíg a különféle illetek kérdése nincs eldőnve.

A kereskedők egyébként is nagy tiltakozásra készülnek és mint értesülünk, sürgősen küldöttséget menesztenek Bukarestbe a pénzügyminiszterhez.

Kedvezmény a Csehszlovákiába utazó kereskedőknek.

A bukaresti csehszlovák követség értesítette a Sfatul Negustoresc kereskedők szervezetének központját és fiókjait, hogy azoknak a tagjainak, akik Csehszlovákiába akarnak utazni, oda- és visszazó vízumot ad, egyúttal ellátja őket az összes csehszlovák hatóságokhoz, iparkamarákhoz és a csehszlovák iparosok szervezetéhez ajánló levéllel. Az erre jelentkezőknek csupán azt kell igazolniuk, hogy a Sfatul Negustoresc tagjai.

Az Alduna hajózhatóvá tétele. A nemzetközi Duna-bizottság küldöttsége és pedig: Chargourand francia, Maurice Fotz angol, Luigi Olasz és Georgescu román megbízottak az Aldunára utaztak. A küldöttségnek az a megbízatása, hogy a Duna-delta szulínai ágának megisztítása és a Chilia-ág hajózhatóvá tétele érdekében szükséges tanulmányokat folytasson és tapasztalatairól véleményes jelentést tegyen.

Villamos felszerelési gyár Temesváron. Bécsi jelentés szerint, tárgyalások folynak ott bécsi, budapesti és temesvári tőkések-ből álló csoportok között egy Temesvárott tíz millió lei alaptőkével létesítendő, nagyszabású villamos felszerelési gyár ügyében. A tárgyalások eredménye sikeresnek ígérkezik.

Tilos gyufa és gyújtószerek behozatala. Bukarestből jelentik: Az állami monopoli-gazgatóság felhívta a vámigazgatóságok figyelmét arra, hogy a gyufa és összes gyújtószerek kivétel nélkül behozatali tilalom alá esnek.

Valutapiac:

Zürich, jul. 2. Bukarest 900.—, Berlin 797¹/₂, Amsterdam 195⁶⁰/₁₀₀, Newyork 593.—, London 2216.—, Páris 4780.—, Milánó 2925.—, Brüsszel 4745.—, Kopenhága 99⁷⁵/₁₀₀, Stocholm 130¹/₂, Krisztiania 84¹/₂, Madrid 7680, Prága 840.—, Budapest 220.—, Zágráb 36²/₁, Buenosayres 175.—, Varsó 27¹/₂, Bécs 90.—, osztr. leb. kor. 82¹/₂.

Páris, jul. 3. Lei 18-50 centimes.

SZÍNHÁZ

Magyar Színház heti műsora:

Kedd: Lear király, Ünnepi előadás Szakács Andor színészkedésének 35-ik évfordulójának tiszteletére. Rendes helyárrakkal. Előadás kezdetén a nézőtérre vezető ajtókat bezárják.

Szerda: A fenséges asszony keringője. Operette-repriz, 8-adszor, Berky Lili és Gózon Gyula együttes vendégjátékával. Rendes helyárrakkal.

Csütörtök: Vén bakancsos és fia, a huszár. Esti előadás mérsékelt délutáni helyárrakkal. Szentgyörgyi István föltépesével.

Péntek: Bohémélet. R. Lorbeer Ilona és dr. Bródy Miklós vendégzereplésével. Rendes helyárrakkal. Előadás kezdetén a nézőtérre vezető ajtókat bezárják.

Szombat: Jó éjt, asszonyom. Ujdonság először. Patika. Ujdonság először. Színház nem ember. Ujdonság 3-adszor. Ezenkívül új kabaré-számok Berky Lili és Gózon Gyula együttes föltépesével. Rendes helyárrakkal.

Vasárnap: Kva. Berky Lili bucsufőlépésével. Rendes helyárrakkal. Hétfő: Hoffmann meséi. Kovács Dezső vendégjátékával. Uj szereposztással. Rendes helyárrakkal. Előadás kezdeten a nézőtérre vezető ajtókat bezárják.

Kabdebo Duci vendégfellepte. A Pillangó főhadnagy főszerepében vendég szerepelt a kolozsvári Magyar Színházban Kabdebo Duci, teljes sikerrel. Kedves játékaival, jó hangával megnyerte a közönség tetszését.

A színház iróda hírei: Berky Lili és Gózon bucsufőlépése. Már csak három este lép fel a színházban Berky Lili és Gózon Gyula. Bárha minden előadásnak zsúfolt nézőtér előtt folyt le, a prolongáció lehetetlen, mert a többi erdélyi városba szólítja kötelezettségük őket. Szerda este a „Fenséges asszony kerülingjé”-be lépnek fel, szombaton este hatalmas műsort fognak bemutatni a „Jó éjt asszonyom” című drámat, s „Patika” című bluetet s a „Színész nem ember”-t. Ezenkívül új magánszámok és kabaré-tréfák egész sorát fognak előadni. A szombati előadást rendes helyárrakkal tartják meg. Vasárnap este Lehár „Évjá”-nak címszerűen vesz hosszabb időre ismét bucsút a kolozsvári közönségtől Berky Lili, — „Lear király”. Ma este ünnepi előadás lesz a magyar színházban. Shakespeare „Lear király”-át adják s az előadás keretében ünnepli meg Szakács Andor színészkedésének 35-ik évfordulóját.

A mozgóképek műsora: Uránia-mozgóban kedden Morell, a lánca mestere, második része: „A bábok” fut. Honore Balzac regénye: „A szép leányok tündöklése és nyomora”, e világszerte ismert regény, csodás tükölyvel két életre. Szerda, csütörtök, péntek ugyane filmorozatot, harmadik és befejező része: „A fény és nyomor”. — Egyetem-mozgó: Kedd, szerdán még a diadalmias Cezarina nyolcadik és utolsó fejezete: „Maud bosszúja”. Csütörtök, pénteken, rendkívüli szenzáció, „A halálítal”. (Alkohol.) Az alkohol, a család, becsület, vagyon és egészségpusztító démon tönkretesz egy virágzó életet. Sőt az áldozatul esett szerencsétlen férfi gyermeke is érzi az átkos örökség szörnyű hatását.

Harsányi Rezső és Z. Molnár László a király-utcai Nyári Színházban (volt Belvárosi Komédia). Tegnap este nyitotta meg kapuit hosszú pihenés után a kolozsvári Nyári Színház, a bemutatott előadásnak hangulata után itélve, Kolozsvár város közönsége hozzájutott végre az öt megillető nívós, nemese szórakoztató nyári színházához, amely kétségtelenül e város egész színházba járó közönségét állandóan foglalkoztatni fogja. A műsor minden egyes száma a szenzáció erejével hatott, vége-hossza nem volt a tapsoknak, kihívásoknak, ujjazásoknak. Az igazán világhírű városi műsorból így is különösen kiemelkedett Vajda Ernő megrázóan izgalmas magánjelenetét és sanszonját, melyet lélegzetföjtve hallgatott végig a közönség. A darab főszerepét Harsányi Rezső játszotta; partnere B. Marton Erzsébet, a budapesti Magyar Színház kiváló drámai művésznője. — Egészen kétségtelen, hogy ezt a produkciót mindenki meg fogja nézni. Z. Molnár László, a kiváló pesti színművész magánjelenetét és sanszonjait — a legújabb pesti aktualitásokat folytonos ujjazásokkal és tapsokkal fogadta a közönség, nem tudva betelni a szimpatikus művész lebilincselően finom és kegyes előadási modorával. Kétségtelen, hogy ő lesz a nyári Kolozsvár legnépszerűbb mulattatója. Ha hozzávesszük még H. Szűcs Nelly finom sanszonjait és Barca Teri nagyhatású magánjelenetét, melyeket dr. Bródi Miklós zongorakíséretével adnak elő, részlegesen beszámoltunk a tegnapi bemutatóról. Ehez a színpadi hangulathoz társul a kellemes, levegős színház helyisége, kényelemmel, izléssel berendezve. Erfurth Károly szolgáltatja a konyhát és Kis Árpád a zenét. A műsor teljesen fehér, családiás.

A Nyári Színház — Teatrul de Vara (Király-utca 17.) szenzáció bemutató műsora minden este színter kerül pont 9 órai kezdettel, B. Marton Erzsébet, Szűcs Nelly, Barca Teri, Z. Molnár László, Harsányi Rezső fellépésével. Jegyek d. e. 10—12-ig és este 6 óráig a színház pénztáránaál válthatók.

SPORT

Az első nemzetközi mérkőzés. Óriási számu nézőközönség előtt, impozáns külsőségek között zajlott le az első nemzetközi mérkőzés. Az ungvári csapat igazolta a róla elterjedt jó híreket és gyönyörű játékkal felejtethetlenné tette első szereplését. Csatársoruk, centerhalfjuk, jobb hátvédjük és kapusuk elsőrangú játékosok. Kíváncsian várjuk a többi mérkőzésüket. A mérkőzés lefolyása:

Ungvári TK—Victoria 2:0 (1:0). A Victoria támadásával kezdődik a mérkőzés. Heves támadást vezetnek a vendégcsapat kapuja ellen, úgy, hogy már meglepetést vártunk. Az ungvári csapat négy percnél játékos után felszabadul, csatársoruk gyors lefutásából már a negyedik percben Hegyi révén elérkezik első góljukat. Változatos játék következik ezután, az ungvári csatárok gyors kombinációja mindig veszedelemes.

Szünet után a vendégek erős játékot kezdenek és a hatodik percben újabb gólt érnek el. Ezután mint ha kimélnék magukat, gyöngébb iramban játszanak és ha a Victoria csatársora kapu el

erélyesebb játékot produkál, úgy gólt is elérhettek volna. A Victoria sorozatos támadásait a vendégcsapat védelme, különösen kapusa sikeresen hártja el. A vendégcsapat legjobb emberei a kapuson kívül: Hegyi II. centerhalf és a három belső csatár. A Victoria csapata figyelemreméltó, szép játékot produkált különösen Csipcsigán, Komáromi és két hátvédjük volt kiváló. A mérkőzést dr. Hirsch jól vezette.

Nagyvárad: AAC—Nagyvárad Törökves 2:1 (1:0). Bíró: Györi. A vezető gólt az aradiak Varga révén érik el. A második félidőben Szilágyi II. kiegyenlít. A 44 percben a váradai védelem hibájából az AAC megszerzi a győztes gólt.

Arad: AMTE—TAC 2:0. Bíró: Szika. A bajnokságra döntő befolyású mérkőzést az AMTE csapata nyerte. — Veretlen ellenfelet biztosan győzte le.

Marosvásárhely: MTK—MTE 2:1 (2:0). Bíró: Winkle. A vasárnapi döntőn a körmérkőzésből az MTK csapata került ki győztesen. A gólokat Csiga és Glancmann lőtte. Az MTE gólja tizenegyesből esett.

Haggibbor II—Nagyenyedi FE I. 1:1 (0:0) Rekord közönség, mintegy 3000 néző előtt zajlott le ez a mindvégig izgalmas és fair küzdelem. A Haggibbor II., bár két ifjúsági tartalékkal állott ki, végig fölényben volt és csak a NFE kiváló kapusának Ajtainak bravuros védelme akadályozta, hogy állandó fölénye nagy gólkülömbőségben nem jutott kifejezésre. A játék folyamán jó formát mutatott Cincár, Riesler, Farkas, Feuermann és Noé, míg az ellenfelel: Beke, Barta, Furdak és Gál volt a legjobb. Adorján közmegelegedéssel bíráskodott.

Szatmár: Nagyvárad AC—Szatmári SE 5:0.

UTK—Haggibbor. Ma délután félhétkor mérkőznek az ungváriak a kolozsvári és kerületi bajnok Haggibbor csapatával. Mindkét csapat a legerősebb összeállításával fog e játékban résztvenni. A kitűnő ungvári csatársor és a kiváló Haggibbor védelem küzdelme izgalmas és szenzációs sporteseménynek ígérkezik és az eredményt lehetetlen megjósolni. A mérkőzést Winkle István (KAC) vezeti. Előzőleg második csapatok mérkőzése lesz.

Főszerkesztő: DR. FISCHER JOZSEF
Felolós szerkesztő: MARTON ERNŐ
Kiadó: KADIMA kiadóvállalat részv. társaság
Szerkesztőség: Gales Rep. Fordland (Korona József-ut) 48.
Kiadóhivatal: Szent István-utca 1/a.

Grünwald és Péchy Üvegcsiszoló, tükörárugyár és épületüvegezési vállalata
Oradea-Mare, Str. Gerliczy-utca 16

tudatja, hogy tükörüveg-szállítmánya megérkezett!

Készít mindentéle csiszolt butorüvegeket és tüköröket, tükörök ujjrafoncsorozását. — Fintükörök I. II. III. rendű (10/16 coll) ládákban. Épületüvegezés! Minden méretű valódi cseh táblaüvegek állandó nagy raktára

Legolcsóbb bevásárlási forrás!
DEUTSCH K. I.
üveg és porcellán nagykereskedés r. t.
Oradea-Mare — Nagyvárad,
Str. Nicolae Jorga, v. Zöldfa-u. 4.
Telefon 71 Interurban
Állandó nagy készletek fehér, kristály, üveg, karlsbaldi porcellán, diszmu- és konyhaberendezési cikkekben.

Wir bringen hiemit zur Kenntnis, dass die Firma
ALBERT BLANK & Co.
Kommanditgesellschaft unserer Bank in Wien, I. Josefsplatz (Palfy Palais)
ihre Tätigkeit aufgenommen hat und wir sind nunmehr in der Lage sämtliche finanzielle
TRANSAKTIONEN AUF WIEN ZU DEN KULANTESTEN BEDINGUNGEN DURCHFÜHREN
Banca Marmorosch Blank & Co. S. A. Sucursala Cluj

Befőttes- és uborkás-üvegek megérkeztek
prima minőségben legolcsóbb árban kaphatók
Táblaüveg — Ablaktapasz
Kristályfehér üvegárak — Porcellánárak — Wilhelmsburgi köedény — Keretlecek
waggontételben is kaphatók
Komlós Testvéreknel
ORADEA-MARE — NAGYVÁRAD
Kérjen árajánlatot!

GRÜNFELD-nél
Oradea-Mare, Str. Saguna (volt Kapucinus-utca) 6
Pontos kiszolgálás!! — Szolid árak!!

Vidéki nagykereskedők figyelmébe!
Külföldről tömegesen érkezett küldemények folytán — olcsó árban árusítjuk a következő cikkekét:
Grohmann cérna 24 és 48 gombolyagos, iskola-pamut, berliner és Imperial pamut, horgoló cérna, gouvre zsinór és ruhadszek, koronaszelyem, him-zések, szalagok, csipkék, cipőfüző, állványpapír, levélpapír és boríték, írónok, radirgummi, palatábla és mindenféle iskolai cikkek. — Debreceni meszelő- és kefeárak gyári lerakata.
Saját gyártmányu szemfedelek, koporsódíszek és temetk. cikkek
Szállítás postán és vasuton
Spitzer és Lengyel rövidáru nagykereskedők
ORADEA-MARE, (NAGYVÁRAD) ZÖLDFA-UTCA 14. SZÁM

Dályázati hirdetés

A nagyváradai ort. izr. hitközségnél egy elsőosztályú schóhet ubodek állás kerül betöltésre, melyre ezennel pályázatot hirdettünk.

Az állásra csak elsőrangú erők pályázatai jönnek tekintetbe.

Fizetés ugyanaz, mint a jelenleg működésben lévő első osztályú metszőké.

Pályázók, kik a 40 éves kort meg nem haladták, ajánlataikat képesítési és működési igazolványaik másolataival felszerelve folyó évi július hó 20-ig a hitközséghez címezve nyújthatják be.

Oradea-Mare (Nagyvárad), 1921. június 22. Ullmann Ábrahám Nussbaum Sámuel fője gyző. 2054-I. einök.

Concurs

I. Die ort. izr. Cult. Gem. in Sibiu (Hermannstadt) sucht für die diesjährigen ימי נוראים בע"ל einen vorzüglichen מוסר בעל תפלה.

Ein notenkundiger (חזן) בעל תפלה mit schönen Vortrag, welcher gleichzeitig מורה ומורה ב"קורה ובורק" שוחט ובורק ב"קורה שוחט ist, könnte hir bleibende Anstellung finden.

II. Bei derselben Gem. ist pr. Oktober d. J. die Stelle eines משמש zu besetzen.

Vom Reflektanten wird erwünscht, dass derselbe מורה sein soll, Solcher, welcher im Tempel-Chor als Bassist oder Tenorist mitwirken könnte, wird bevorzugt. Gehalt nach Übereinkommen.

Gesuche nebst Angabe des Alters u. Familienstandes, bisherige W. kung, sind an den gefertigten Vorstand einzusenden.

Sibiu, am 28 Juni 1921. Dr. Josef Schwartz Präses.

Dályázati hirdetés

A székelyhidi ort. izr. hitközség elemi iskolájánál egy okl. tanítói állás kerül betöltésre.

Pályázótól megkívánatik kiváló pedagógiai képesség, vallásos előélet, héberben való jártasság.

Román nyelvet bírök előnyben részesülnek. Fizetés megegyezés szerinti.

Ajánlatok, bizonyítványmásokkal, fenti címre küldendők.

Székelyhid, 1921. június 26. Az előjáróság.

„METROPOL“-ban Caffe-restaurant

„APROHIRDETÉSEK

Egy 500 arva 1 lej. vastagabb betűvel s 10. Leaktól kezdve az első kiadásig 10 lej.

T. V. V.-nek. Csak teljes című levelére válaszolok. Megegyezünk jelige. 2105 I

Angolból, franciából, németből oktatók havi 70 leiert. Calea Victoriei (v. Kossuth Lajos-utca) 18.

Két banktisztviselőné izr. családnál teljes ellátást — esetleg csak lakást — keres. Megkeresések „jó fizetés”-jeligére a kiadóhivatalba kéretnek. 2110-I

Rörös engross-üzlet kiszolgáló leányt keres. Cím: Széchenyi-tér 35. 2112-I

Eladó lakás nagy telekkel, kerttel, cserégyártóval és üzlethelyiséggel — fűtőházban. Márton Elek, Felvincz. 2101-I

Cementeladó kicsinyben és nagyban Faháznál, Malom-utca 1 alatt. 1189-I

GOLDSTEIN, WEISZ ÉS DAVIDOVITS óra és órakerékek nagyban ORADEA-MARE, Ferdinand király-u. 8

HA vészesegységben, idegbetegségben, az ivarszervek fölötti bántalmában szenved, vegye meg a pártatlan gyógyhatású — fűrdő célokra használt — kitűnő vásártelki te. mézes-tesz vésztápsót (Eisenmineralmoor, Moorale) kapható minden mennyiségben

Rózsa nagydrogeriában Cluj—Kolozsvar. Piata Unirii 26 (Mátyás kir. tér) 1215

MEGKEZDÖTT!

a Feuerstein áruházban

Str. Regina Maria (Deák Ferenc-u.) 12 (Minorita templom mellett)

Óriási tétel női harisnya, keztü, férfi szoci divatszinekből — és minden — — — minőségben — — — Női, férfi- és gyermek-zsebkendők

Női-, férfi- és gyermek-cipők FÉL ÁR BAN

Gyermek swetterek és különböző divatcikkek — — — meglepő olcsó árakban kerülnek eladásra

MEGKEZDÖTT!

NEUMANN M.

férfi fiu- és leányka-ruha áruház CLUJ—KOLOZSVAR, — FÖTÉR. Fresko férfi-biköny tisztia gyapju Lei 750.—

Deutsch Testvérek Cluj, Piata Unirii (v. Mátyás király-tér) 26. Nemzetközi szállítási vállalat. — Rendezes gyűjtő- és waggonforgalom a külföld, valamint a belföldi minden irányból és irányába. — — — Fuvardíjviszterítési és felülvizsgálati iroda.

BLUMENFELD ÉS SIMON RT. CLUJ 1208 Bor, széznagykereskedés, likör- és rangyár

Ajánlja saját főzésű szilva-, seprupálinkját és cognacját, kitűnő likör- és rumkülönlegességeit, valamint finom uradalmi fajborait Str. Julia Maniu (v. Szentegyház-u.) 23

KRISTÁLY Fest, tisztit. TELEFON 500, 11-21

Szarut, szaruhegyet, aggancsot, husolást és csontot, valamint mindennemű timárhuladékokat legmagasabb napiárban vásárol Szaru- és csontárugyár R.-T. Cluj

Externa nemzetközi szállítási és vámolási vállalat

Központ: Oradea-Mare. 1285

Fiókok: Biharpüspöki, — Bihar-keresztes, — Nagyszalonta, Kötégyán, Halmi

Nemzetközi transportok. Állandó gyűjtőwaggonok Wienből, Budapestról és a külföldi nagyobb városából. — Állandó belföldi gyűjtőforgalom.

Sürgöncim: „EXTERNA” — Oradea-Mare

Figyelem! Olcsó árak! Figyelem!

1 8/4 cérna fejkendő . . . . . tucat 90 lei
1 3/4 Köpper fejkendő . . . . . tucat 120 lei
1 4/4 vászonzsebkendő . . . . . tucat 36 lei
1 80-as Brocát sárga fejkendő . . . . . tucat 180 lei
1 Női himzett vászon ing darabja . . . . . 35 lei
1 Női harisnya, fekete, fehér, barna, ... tucat 100 lei

„GLORIA” kötött-, szövöttáru nagykereskedés CLUJ—KOLOZSVAR, Székypalota

Budapest Svábhegyi Liget-Szanatorium

klimatikus diétás gyógyintézet — vészesegények, gyomorbetegék, vasonkorbetegék és tüdőlék részére. — Idogorósító, hiszáló- és fogzó kurák

295 LEIÉRT 295

csak a volt Lakatos-áruházban EISENSTÄDTER FÜLÖPNÉL Str. Regina Maria (Deák Ferenc-utca) 13. szám alatt kaphat gyermek sportkocsit, nyugvóágyat és gyermekszékét

KERESKEDŐK FIGYELMÉBE! Megmaradt pamuffonalak borszövését elvállalja: az Erdélyi Szövőgyár

P. Mih. Vit. (Széchenyi-tér) 19. Tornavivóda

Cipőárut a legelőnyösebben HOFFMAN cipőáruházban vásárolhat Cluj, C. Reg. Ferd. (v. Wesselényi-u.) 19.

Tulhalmozott raktár redukálása következtében mindennemű fűszer, gyarmat- és festék-árúinak árat — úgy nagyban, mint kicsinyben mélyen leszállította

a Kalmár Áruforgalmi R.-T. Cluj—Kolozsvar, Deák Ferenc-utca 42

Rész már 8:50-től 14 egységig kapható

Csak egy ut vezet az erőltet, egészséghes a pártatlan határu

HIGIEA SÓSBORSZESZ Kapható mindenütt! Gyártja: „HIGIEA” Kosmetikai és Vegyszertári Gyár 1214 CLUJ — KOLOZSVAR

Kész nyári ruhák, hölgyek és leánykák részére érkeztek SIPOS JENŐ céghez Fötér 17. szám, —

„Melissát” kérjen, ha finom! cukorkát akar!

Kereskedők figyelmébe! Cérna nagymennyiségben állandóan raktáron (kutyafejtű márka gar. 400yard)

Landesmann & Weisz Export-Import cégnél az intrai (Olaszország) cérnagyár erdélyrészi kizárólagos képviselöte és gyári lerakata: 1251 Cluj, Palatul Urania (Radák-utca oldal)

A legjobb rum- és likör-essenciák a legolcsóbb árban kaphatók 1258

Glück Henrik gyárában Oradea-Mare (Nagyvárad) Calea Vict. 1253 (volt Kolozsvari-u.) 74